

hajazó szövege magyar fordításban is megjelenik a digitális kiírón. Ha eddig megúsztuk fordítás nélkül, a sztori végét miért kell anyanyelven is szánkba rágni?

A sikerületlen, általam túlon túl mesterkéltnek érzékelt befejezés ellenére azt gondolom, hogy a *Halál és a lányka* a Bozsik-oeuvre értékes darabja. Összegző és tovább kísérletező egyben. Eklektikussága, helyenkénti harsánysága ellenére mértékletes ízléssel van összefogva. A gyanítható improvizációs lehetőségek mellett, főleg az együttesen végzett mozgásokban, a koreográfia apró részletei is művesen ki vannak dolgozva. A nők mozgása egyes jelenetekben különösen harmonikus. Jók az egyéni teljesítmények is, Balkányi Kitty, Vati Tamás, Samantha Kettle és Kalmár Attila külön említést is érdemel.

Minden jó lenne, ha a vége jó lenne (ha egyáltalán lehet jó vége ennek a történetnek). Mindenesetre most helytálló Madáchcsal bevégezni: „Csak az a vég! – csak azt tudnám feledni!”

HALÁL ÉS A LÁNYKA

(Bozsik Yvette Társulat, Nemzeti Táncszínház, Művészetek Palotája)

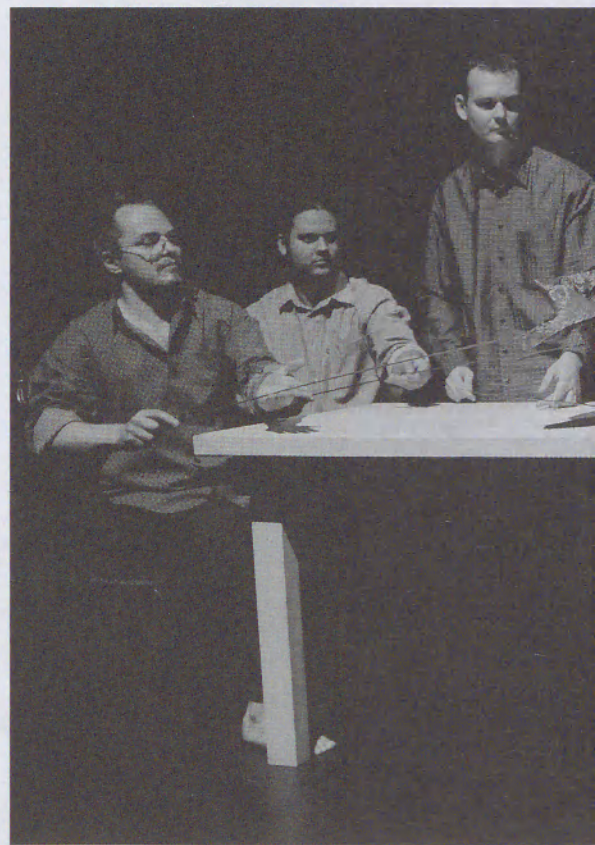
Zene: Franz Schubert. **Fény:** Pető József. **Díszlet:** Khell Zsolt. **Jelmez:** Bozóki Mara. **Koreográfusasszisztens:** Vislóczki Szabolcs, Balkányi Kitty. **A Schubert-dal felvételén zongorázik:** Jandó Jenő; **énekel:** Várhelyi Éva. **Zenei rendező:** Tóth Ibolya. **Kreatív producer:** Iványi Marcell. **Koreográfus:** Bozsik Yvette. **Táncoljók:** Balkányi Kitty, Vati Tamás, Samantha Kettle, Vislóczki Szabolcs, Somorjai Judit, Gombai Szabolcs, Hasznos Dóra, Kalmár Attila, Fülöp Tímea, Tuza Tamás, Amandio Cardoso.

Szoboszlai Annamária

Jel színházi báb-harakiri

100 TŰ HOSSZA

A hosszú ideig Franciaországban élő s alkotó Nagy József alig egy évvel ezelőtt a Trafóban látott *Entracte*-ja (Felvonásköz) – mely ihlető forrásának a *Ji Kinget* választotta – feltárhatatlannak, értelmezhetetlennek bizonyult számomra. Nem dekódolhatatlansága folytán. Míg az *Utolsó tájkép* lírai önvallomása, táncos-vizuális-zenei absztrakciója egyivású tudott lenni tulajdonképpeni tárgyával-jelöltjével, addig a *Változások* könyvének szellemisége csupán a jól felismerhető, jellegzetesen Jel színházias, „orientalizáló”, szakrális *stílusban* manifesztálódott. S bár a látványvilág, a mozgást organikusán kísérő élőzene s számtalan jelenet lenyűgözött, a darab egésze mégis a művészi szemfényvesztés kesernyés utóízét hagyta maga után. A *100 tű* hosszának októberi, Bárka színházbeli bemutatóján a (csoda)szarvas – vagyis annak a színpad hátsó falára rögzített festett képe – köszöntötte a belépő nézőt. Magától értetődőnek tűnt, hogy a „színházi honfoglalók” megvilágosodást remélve, ha mást nem, majd őt kergethetik a jelek sűrű erdejében – mint jómagam is tettem, kicsit ernyedten, bosszankodva, de a zenész-

színész virtus vérbő pillanataitól néha új erőre kapva.

A darab kezdetén nyolc színész-táncos sorakozik fel egy zongora körül, mintha fotózáshoz verbuválna össze a népes család. A kezükben tartott, búzakalászhoz hasonló tárgyakat a húrok közé szúrják, mire a zongora disszonáns hangsorral „felel”. A különös előkészítő játék a hangokkal, a hangok leg-

különfélébb módon való előcsalogatásával (illetve az önmagukban néma billentyűtestek kitépésével) egészen addig folytatódik, míg meg nem érkezik a színpadra a hét zenész. Akkor kezdetét veszi a Nagy Józseftől megszokott szimbolikus-rituális tetsorozat, mely belesodorja a nézőt egy különös varázsszertartásba, ám a bevallottan keleti színpadi hagyományokból táplálkozó, de annak stíluslemeit fokról fokra bűvészmutatvánnyá profanizáló rítus jeldömpingjében érzékelhetetlenné válik, mi fontos, s mi a figyelemelterelőnek szánt mozdulat.

Annak jelentése van, mikor a játszó bohócfejet mintáznak (szemet, orrot, göndör hajpamacsot, kalapot adnak egy agyagtömbnek), majd egyikük orrot-kalapot véve megeleveníti a figurát. Jelentéssel bír az is, hogy a többiek szintén elmaszkírozzák magukat, s különös fejfedőikből egy *clown* állapotú „törzs” születik, ami – kapcsolódva a szarvashoz – valószínűleg mi magunk vagyunk. És figyelmeztető, intő jelentést hordoz az elarctalanodó, Nagy József-es fekete öltönyben uniformizálódó szereplők hason külsejű rongybabákkal, elegáns zombikkal járt vitustánca is. Közben valahol elhangzik egy minden és semmi jellegű szentencia, hatásfokozó kulcsmondat a „nyíló és csukódó” ajtókról; találó, fájó a kép, mikor egyikük szemét „felnyitják”, s a szeme helyére illesztett golyót megvágva hamu szóródik a földre; s rémlik, mintha az előadás egy pont-

semmint a szakrálisban gyökerező rituális tetsorozatnak – ez sem kevésbé jelentéssé az összes többi jelentőségéhez képest.

Végül elérkezik a legemlékezetesebb pillanat is: az elengedetten humoros zárójelenet, mely visszakacsint a darab eleji billentyűdobálásra, s mellesleg – akár szándékoltan, akár nem – tiszteleg Haydn *Búcsúszimfóniájának* „búcsú-dramaturgiája” előtt. A hét zenész (a hét vezér?), letéve hangszerét, asztalhoz ül. Egy kendőből halálos tekintetű sárkányt (Kelet!) csomóznak, és bábként, hurkapálcikkal életre keltve, sorra kioltják vele egymás életét. Túljátszott színészkedéssel huppannak a muzsikások az asztal alá, vagy hagyják, hogy fejük megadón mellkasukra bukjen. A legironikusabb természetesen az utoljára maradó, aki öngyilkosságot hajt végre – báb általi halálnak halálával hal.

Így gyűlnek, rakódnak egymásra a jelek s a jelenetek, és bár van, ami összetartsa őket, mégis azt érzem, egy bűvészinas próbálgatja rajtunk megtanult tudományát. Már nem hétköznapi ember, még nem mágus. A stílust élteti, a stílust éltető erőket mozgósítja hibátlanul, profi módon, élvezetes játékában. Mindez feltölthető tartalommal, de konghat is az ürességtől, mondhatnánk cinikusan. Csakhogy a feladatot teljes egészében, tudatosan a nézőnek átpasszolni nyegleség lenne, amorális, idejétmúlt, és mindemellett művészileg művészietlen.

Nagy Józsefnek elhiszem, hogy ismeri az áttetsző, tiszta formát, ami nem egyszerűen csak „keleties”, ami nem igényli az extra díszeket, de míg egy nó-, egy kabuki-előadás vagy egy haiku látszólagos egyszerűsége és szikársága magában hordozza a szellemi teljességet, addig a 100 tű hossza könnyebben megmérhető, mint egyetlen.

Koncz Zsuzsa felvétele

ján egy keleti harcmódban előadott viadalra is sor kerülne.

Az *Utolsó tájképhez* hasonlóan bravúrosan festett-csurgatott fehér jelek, nyomok varázsolódnak elő a fekete kartonon, s egy kisebb kiállításnyi mennyiséget termel ki az akcionista festő bőrbe inkarnálódott, sorozatgyártásba fogó színész-kalligrafusok keze. Elképesztő festőszerszámokkal kezdenek újabb s újabb képbe: szájból csurgatott fehér színű nyállal, fehér festékbe mártott ugrókötel papíron ütött nyomának felhasználásával, üvegpohár körül pergetett porral, s bár e ponton az előadás inkább tűnik az avantgárd totális színház rokonának,

100 TŰ HOSSZA (Nagy József Regionális Kreatív Műhely, Bárka Színház)

Zeneszerző: Mezei Szilárd. **Rendező:** Nagy József.

Előadja: Nagy József, Szakonyi Györf, Döbrenyi Dénes, Ishii Junya, Francia Gyula, Buday Enikő, Kalmár Ákos, Gemza Péter.

Zenészek: Mezei Szilárd, Branislav Aksin, Pápista Kornél, Bogdan Ranković, Márkos Albert, Ervin Malina, Csík István.